

УДК 35.078.3

Ірина Вікторівна ПАНОВА,

*кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри загальноправових дисциплін факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ, м. Харків;
ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-4325-5428>*

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА ЗАХИСТУ ПРАВА ГРОМАДЯН НА ІНФОРМАЦІЮ У СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Сучасний стан інформаційного суспільства зумовлює підвищення ролі інформації в сфері публічного управління. Адже інформація стала однією з фундаментальних, універсальних та основоположних величин, які становлять основу світобудови [1, с. 755]. Розвиток української правової системи, визнання пріоритету прав і свобод людини і громадянина в інформаційній сфері, включення у глобальний світовий інформаційний простір національної інформаційної сфери потребує зміни бачення інформації та її статусу, забезпечення реалізації та захисту інформаційних прав громадян в сфері публічного управління.

Право людини на інформацію вимагає не тільки гарантії його належної реалізації, а і таких засобів, що могли б захистити людину від можливих посягань. У правовій системі кожної держави існують різні юридичні засоби забезпечення такої реалізації та захисту. До них можна віднести всі юридичні засоби, що виконують превентивну функцію, спрямовані на запобігання порушень прав людини, зокрема, норми права, які закріплюють: можливість для вільного доступу до статистичних даних, інформаційних банків, баз даних, інформаційних ресурсів; обов'язок суб'єктів владних повноважень інформувати громадськість та засоби масової інформації про свою діяльність і прийняті рішення; обов'язок суб'єктів владних повноважень визначити спеціальні підрозділи або відповідальних осіб для забезпечення

доступу запитувачів до інформації; здійснення державного і громадського контролю за додержанням законодавства про інформацію тощо

Діяльність громадянина, який звертається до суб'єкта владних повноважень з метою отримання інформації, знаходить свій прояв у його фактичній поведінці як суб'єкта інформаційних правовідносин, що виявляється в конкретних діях: отримувати документи з державних реєстрів Міністерства юстиції України в режимі on-line; здійснювати реєстраційні дії у державних реєстрах України в електронному вигляді; шукати інформацію у державних реєстрах України; використовувати законодавчі документи, шаблони (зразки) документів; користуватися електронними системами звітності, якщо здійснює спеціалізовану професійну діяльність; приймати участь в електронних торгах арештованим майном тощо. В такому випадку громадянин стикається з публічними потребами та інтересами, які представляє і захищає суб'єкт владних повноважень. Відбувається своєрідне зіставлення одних інтересів (приватних або вузько публічних) з іншими (вже тільки публічними), значно більшими за обсягом і вагомішими для суспільства. Якщо ці інтереси не вступають між собою у протиріччя, відповідно до нормативно визначених процедур, відбувається реалізація згаданих вище потреб у межах владно-управлінської діяльності або в інших формах державної діяльності, пов'язаних з нею. З іншого боку такі дії обумовлюють виникнення правового обов'язку у суб'єкта владних повноважень щодо забезпечення їх реалізації та захисту. В такому випадку адміністративно-правовий захист виступає формою реалізації суб'єктами владних повноважень прав громадян на інформацію в сфері публічного управління, яка передбачена законодавством з метою забезпечення досягнення конкретного суспільно-державного результату. Як приклад варто вказати на діяльність Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у сприянні правовій інформованості населення.

Забезпечення реалізації та захисту прав громадян на інформацію в сфері публічного управління може відбуватися у здійсненні допоміжних функцій публічного характеру, спрямованих на забезпечення нормального виконання органами державної влади, органами місцевого самоврядування, їх посадовими особами основних завдань, передбачених нормами чинного законодавства (здійснення Департаментом з питань захисту персональних даних моніторингу дотримання прав людини у сфері захисту персональних даних).

Захист прав громадян на доступ до інформації в сфері публічного управління здійснюється з метою реалізації загальних публічних потреб: 1) задоволення правових інтересів фізичних та юридичних осіб в інформаційній сфері; 2) сприяння в реалізації та захисті суб'єктивних інформаційних прав, свобод, інтересів; 3) виконання покладених на конкретний орган публічних (державних, суспільних) завдань та функцій; 4) здійснення допоміжних функцій публічного характеру, спрямованих на забезпечення нормального виконання суб'єктами владних повноважень основних завдань.

Таким чином, процес реалізації та захисту прав громадян на інформацію в сфері публічного управління є постійним, безперервним соціальним явищем. Варто назвати хоча б запровадження національних проектів в сфері

освіти та культури, медичного забезпечення тощо. Проте, на сьогодні значна частина населення України погано усвідомлює корисність електронної взаємодії, недостатньо ознайоmlена з комп'ютерною технікою або не відчуває необхідності в її застосуванні. Саме тому для більшості країн сприяння в реалізації інформаційних прав громадян в сфері публічного управління є одним з найважливіших національних пріоритетів, виконанні якого відповідає окрема державна політика.

Список бібліографічних посилань

1. Правова доктрина України : у 5 т. / Нац. акад. прав. наук України; редкол.: В. Я. Тацій (голова) та ін. Харків : Право, 2013. Т. 2: Публічно-правова доктрина України / Ю. П. Битяк, Ю.Г. Барабаш, М. П. Кучерявенко та ін.]; за заг. ред. Ю. П. Битяка. 2013. 864 с.

Одержано 12.06.2017